

SFS 2005:491

Utkom från trycket
den 17 juni 2005

Lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål;

utfärdad den 9 juni 2005.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

dels att 1 kap. 2 §, 2 kap. 1, 2, 4 och 6–8 §§, 3 kap. 1 §, 4 kap. 8, 11, 13, 25 och 26 §§, 5 kap. 1, 2 och 10 §§ samt rubrikerna närmast före 4 kap. 25 § och rubrikerna närmast före 4 kap. 26 § och 5 kap. 10 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sex nya paragrafer, 4 kap. 25 a–25 c §§ och 26 a–26 c §§, samt närmast före 4 kap. 25 a, 25 b, 26 a och 26 c §§ och närmast efter 4 kap. 26 § nya rubriker av följande lydelse.

1 kap.

2 §² Rättslig hjälp enligt denna lag omfattar följande åtgärder:

1. förhör i samband med förundersökning i brottmål,
2. bevisupptagning vid domstol,
3. telefonförhör,
4. förhör genom videokonferens,
5. kvarstad, beslag samt husrannsakan och andra åtgärder som avses i 28 kap. rättegångsbalken,
6. hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
7. tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
8. tillstånd till gränsöverskridande hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
9. hemlig kameraövervakning,
10. överförande av frihetsberövade för förhör m.m., och
11. rättsmedicinsk undersökning av en avliden person.

Lagen hindrar inte att hjälp lämnas med annan åtgärd än sådan som anges i första stycket om det kan ske utan tvångsmedel eller annan tvångsåtgärd.

I fråga om överlämnande, utlämning och delgivning finns särskilda bestämmelser. Det finns också särskilda bestämmelser om rättslig hjälp i brottmål åt vissa internationella organ.

¹ Prop. 2004/05:144, bet. 2004/05:JuU33, rskr. 2004/05:275.

² Senaste lydelse 2003:1171.

2 kap.

1 §³ Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–6, 9 och 11 skall lämnas under de förutsättningar som gäller för en motsvarande åtgärd under en svensk förundersökning eller rättegång enligt rättegångsbalken eller annan lag eller författning och enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 7, 8 och 10 lämnas enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

I 5 kap. 2 § finns bestämmelser om att den rättsliga hjälpen får förenas med villkor i vissa fall.

2 §⁴ Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–4, 7 och 10 får lämnas även om den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 5, 6, 8, 9 och 11 får endast lämnas om den gärning som ansökan avser motsvarar ett brott enligt svensk lag (*dubbel straffbarhet*), om inte annat följer av 4 kap. 20 § beträffande husrannsakan och beslag.

4 § En ansökan om rättslig hjälp i Sverige enligt denna lag bör innehålla – uppgift om den utländska domstol eller myndighet som handlägger ärendet,

– en beskrivning av det rättsliga förfarande som pågår,

– uppgift om den aktuella gärningen med tid och plats för denna, samt de bestämmelser som är tillämpliga i den ansökande staten,

– uppgift om vilken åtgärd som begärs och, i förekommande fall, i vilken egenskap en person skall höras,

– namn på och adress till de personer som är aktuella i ärendet.

I 4 kap. 8, 11, 14, 25, 25 b, 25 c, 26 a och 29 §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare skall innehålla vid vissa slag av åtgärder.

Om ärendet är brådskande eller om verkställighet önskas inom viss tidsfrist skall detta samt skälen härför anges.

En ansökan om rättslig hjälp skall göras skriftligen genom post, bud eller telefax. Den får även, efter överenskommelse i det enskilda fallet, översändas på annat sätt.

6 § En ansökan om rättslig hjälp i Sverige enligt denna lag skall ges in till Justitiedepartementet, som lämnar ansökan till Åklagarmyndigheten eller till behörig domstol om inte ansökan skall prövas av regeringen. Justitiedepartementet kan efter samråd med Åklagarmyndigheten lämna ansökan direkt till behörig åklagare.

En ansökan från en stat som är medlem i Europeiska unionen eller från Island eller Norge får göras direkt hos behörig åklagare eller domstol. Det samma gäller om det i en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige har avtalats om att ansökan får skickas direkt.

³ Senaste lydelse 2002:331.

⁴ Senaste lydelse 2002:331.

7 § En ansökan som enligt denna lag handläggs av domstol skall handläggas av den tingsrätt inom vars område den begärda åtgärden skall vidtas om inte annat föreskrivs i denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka åklagare som är behöriga att handlägga ärenden enligt denna lag.

Om det kommer fram att en åklagare eller en tingsrätt inte är behörig att handlägga ansökan skall denna överlämnas till behörig åklagare eller tingsrätt. Efter samråd får ansökan överlämnas också i annat fall om det är lämpligt.

8 § Har det begärts av den utländska myndigheten, skall den åklagare eller tingsrätt som handlägger ärendet bekräfta att ansökan tagits emot, om inte den begärda åtgärden kan vidtas genast.

Kan en begärd åtgärd inte vidtas inom den tidsfrist som angivits i ansökan och kan det antas att detta kommer att försvåra förfarandet i den ansökande staten, skall den åklagare eller tingsrätt som handlägger ärendet utan dröjsmål underrätta den utländska myndigheten om när den begärda åtgärden kan vidtas.

Om det under en åklagares handläggning av ett ärende om rättslig hjälp kommer fram att det kan vara lämpligt att vidta även en annan åtgärd än den som begärts, skall åklagaren omedelbart underrätta den ansökande staten om detta.

3 kap.

1 § Bestämmelserna i 2 kap. 4 § första och tredje styckena skall tillämpas vid ansökan om rättslig hjälp utomlands, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige eller av krav från den mottagande staten.

I 4 kap. 9, 10, 13, 26 och 26 c §§ finns särskilda bestämmelser om vad en ansökan ytterligare skall innehålla vid vissa slag av åtgärder.

4 kap.

8 § En utländsk myndighet får hålla telefonförhör med en person som befinner sig i Sverige och som samtycker till förhöret.

Om den utländska myndigheten behöver bistånd av en svensk åklagare eller domstol vid förhöret kan myndigheten ansöka om rättslig hjälp med telefonförhör. En sådan ansökan om rättslig hjälp i rättegång handläggs av tingsrätt. En ansökan om rättslig hjälp med telefonförhör under förundersökning handläggs av åklagare. Av ansökan skall det framgå att den som skall höras samtycker till telefonförhör.

Tidpunkten för ett förhör som avses i andra stycket och övriga praktiska frågor med anledning av förhöret skall beslutas efter samråd med myndigheten i den ansökande staten. Den som skall höras skall underrättas om tid och plats för förhöret. Identiteten och samtycket till telefonförhöret skall kontrolleras. Om den ansökande staten begär det eller om det finns särskilda skäl skall 11 § andra stycket tillämpas. I så fall skall också 12 § tillämpas.

11 § En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens i rätttegång med någon som befinner sig i Sverige skall handläggas av en tingsrätt som har de tekniska hjälpmedel som krävs för ett sådant förhör. Förhör med en tilltalad får ske endast om han eller hon samtycker till förhöret. Samtycket skall framgå av ansökan.

Vid handläggningen i tingsrätten skall ärendet anses som en bevisupptagning utom huvudförhandling. Den som är part skall underrättas om tid och plats för bevisupptagningen men behöver kallas endast om han eller hon skall höras eller annars fullgöra något vid bevisupptagningen. Om det behövs får rätten besluta om biträde av tolk.

En ansökan om rättslig hjälp med förhör genom videokonferens under förundersökning skall handläggas av åklagare.

13 § I ett mål eller ärende vid svensk domstol får domstolen, under förutsättning att videokonferens i rätttegång är tillåten enligt svensk rätt, ansöka om rättslig hjälp med förhör vid myndighet i en annan stat genom videokonferens med en person som befinner sig i den staten om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp. När det gäller förhör med en tilltalad skall det av ansökan framgå att den som skall höras samtycker till förhöret.

Åklagare får ansöka om rättslig hjälp vid utländsk myndighet med förhör genom videokonferens under förundersökning med en person som befinner sig i en annan stat om det har avtalats om sådan rättslig hjälp i en internationell överenskommelse med den andra staten eller om den staten annars ger sådan hjälp.

Rättslig hjälp och tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

Rättslig hjälp i Sverige med hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

25 § En ansökan om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Av ansökan skall det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden skall kunna genomföras. Åklagaren skall genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd till åtgärden.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken. Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

Omedelbar överföring av telemeddelanden eller uppgifter om telemeddelanden från Sverige till den ansökande staten

25 a § Rättens beslut enligt 25 § att tillåta hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning får verkställas genom omedelbar överföring av tele-

meddelanden eller uppgifter om telemmeddelanden till den ansökande staten, om det kan ske under betryggande former. Verkställighet genom omedelbar överföring får endast ske i förhållande till en stat som är medlem i Europeiska unionen eller till Island eller Norge. Åklagaren prövar om förutsättningar för omedelbar överföring finns. Om omedelbar överföring av telemmeddelanden sker, får upptagning eller uppteckning inte göras i Sverige.

Tekniskt bistånd i Sverige med hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

25 b § Tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning i form av omedelbar överföring av telemmeddelanden eller uppgifter om telemmeddelanden får lämnas i Sverige enligt denna paragraf.

Tekniskt bistånd lämnas på ansökan av en annan stat som är medlem i Europeiska unionen eller av Island eller Norge, om

1. teleavlyssningen eller teleövervakningen avser någon som befinner sig i en av dessa stater,
2. ansökan innehåller en bekräftelse på att ett beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning i en brottutredning har meddelats i den ansökande staten, och
3. omedelbar överföring av telemmeddelanden eller uppgifter om telemmeddelanden kan ske under betryggande former till den ansökande staten.

Av ansökan skall det framgå under vilken tid åtgärden önskas. Ansökan skall vidare innehålla sådana uppgifter som behövs för att åtgärden skall kunna genomföras. Om den person som ansökan avser inte befinner sig i den ansökande staten, skall det också framgå av ansökan att ett sådant tillstånd som avses i 26 a § har lämnats av den stat där personen finns.

Ansökan skall prövas av åklagare. För beslutet om tekniskt bistånd tillämpas bestämmelserna i 27 kap. 18 § första stycket, 19 § första stycket, 20 § andra stycket, 21 § andra och tredje styckena samt 23 § rättegångsbalken.

Om omedelbar överföring av telemmeddelanden sker, får upptagning eller uppteckning inte göras i Sverige.

25 c § Om en stat har begärt tekniskt bistånd enligt 25 b § men omedelbar överföring inte kan ske, skall åklagaren ge den ansökande staten tillfälle att få ansökan behandlad som en ansökan enligt 25 §. Prövningen av rättslig hjälp med hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning avser dock i detta fall någon som befinner sig i en annan stat. Om den person som åtgärden avser inte befinner sig i den ansökande staten, skall det av ansökan framgå att ett sådant tillstånd som avses i 26 a § har lämnats av den stat där personen finns.

Rättslig hjälp och tekniskt bistånd i utlandet med hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

26 § Åklagare får ansöka hos en utländsk myndighet om rättslig hjälp eller tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i en annan stat eller i Sverige.

Om den andra staten kräver att ansökan först skall prövas av domstol i Sverige, får rätten på begäran av svensk åklagare pröva frågan om att tillåta

den hemliga teleavlyssningen eller hemliga teleövervakningen som ansökan enligt första stycket avser.

Av ansökan enligt första stycket skall det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden skall kunna genomföras. Om den andra staten kräver ett tillstånd enligt andra stycket, skall ansökan innehålla en bekräftelse på att ett sådant tillstånd har meddelats. Befinner sig den person som åtgärden avser inte i den stat där rättslig hjälp eller tekniskt bistånd söks, skall det av ansökan framgå att ett sådant tillstånd som avses i 26 c § har lämnats av den stat där personen finns.

Tillstånd till gränsöverskridande hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

Tillstånd i Sverige till gränsöverskridande hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

26 a § En stat som är medlem i Europeiska unionen eller Island eller Norge får ansöka om tillstånd till att, utan svenskt biträde, i en brottsutredning genomföra hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i Sverige. Ansökan handläggs av åklagare. Av ansökan skall det framgå under vilken tid åtgärden beräknas pågå. Ansökan skall också innehålla en bekräftelse på att ett beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning har meddelats i den ansökande staten.

Åklagaren skall genast pröva om det finns förutsättningar för hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning och, om så är fallet, ansöka om rättens tillstånd till åtgärden.

De förutsättningar som gäller enligt 27 kap. 18–22 §§ rättegångsbalken skall tillämpas vid tillståndsprövningen. Rätten skall även tillämpa motsvarande förfarande som anges i 27 kap. 26 och 28–30 §§ samma balk. Tingsrättens beslut får inte överklagas.

26 b § Ett beslut enligt 26 a § skall meddelas inom 96 timmar från det att ansökan inkom eller, om det finns särskilda skäl, inom högst tolv dagar från ansökan.

Åklagaren skall genast underrätta den ansökande staten när ett beslut enligt 26 a § har meddelats. Om tillstånd vägras, skall underrättelsen ange att teleavlyssningen eller teleövervakningen inte får ske eller omedelbart skall upphöra. I sådant fall skall underrättelsen även ange att det material som tagits upp eller hämtats in inte får användas eller att det endast får användas på de villkor som åklagaren ställer.

Tillstånd från en annan stat till gränsöverskridande hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning

26 c § Har beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning i en brottsutredning meddelats i Sverige och befinner sig den person som beslutet avser i en annan stat som är medlem i Europeiska unionen eller i Island eller Norge, får telemeddlanden eller uppgifter om telemeddlanden som befordras till eller från personen avlyssnas eller övervakas i den andra staten, utan hjälp från denna stat, om

1. åtgärden får ske enligt en internationell överenskommelse som är bindande mellan Sverige och den andra staten, och
2. den andra staten lämnar tillstånd till åtgärden.

Ansökan om tillstånd görs av åklagare. Av ansökan skall det framgå under vilken tid åtgärden beräknas pågå. Ansökan skall också innehålla en bekräftelse på att ett svenskt beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning har meddelats.

Om beslut om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning har meddelats i Sverige men avlyssningen eller övervakningen inte har påbörjats när det blir känt att den person som åtgärden avser befinner sig i en sådan främmande stat som anges i första stycket, skall tillstånd från den andra staten sökas innan avlyssningen eller övervakningen påbörjas. Har avlyssningen eller övervakningen redan påbörjats i Sverige och vill åklagaren att avlyssningen eller övervakningen skall fortsätta i den andra staten, skall han eller hon omedelbart ansöka om tillstånd hos den andra staten. Avlyssningen eller övervakningen får i ett sådant fall fortsätta där under den tid frågan om tillstånd prövas.

Vad som sägs i tredje stycket andra och tredje meningarna tillämpas på motsvarande sätt, om teleavlyssningen eller teleövervakningen genomförts med stöd av tillstånd i en främmande stat och det kommer fram att den person som åtgärden avser befinner sig i en annan stat än den som har meddelat tillståndet.

5 kap.

1 § Om en svensk myndighet i ett ärende om rättslig hjälp har fått uppgifter eller bevisning från en annan stat för att användas vid utredning av brott eller i ett rättsligt förfarande med anledning av brott och gäller på grund av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifterna eller bevisningen, skall svenska myndigheter följa villkoren oavsett vad som annars är föreskrivet i lag eller annan författning.

Bestämmelserna i första stycket skall tillämpas även beträffande villkor som en annan stat ställer upp för att på eget initiativ, utan samband med ett ärende, lämna rättslig hjälp i form av uppgifter eller bevisning för att användas vid utredning av brott eller i rättsligt förfarande med anledning av brott.

2 § Rättslig hjälp som lämnas en annan stat enligt denna lag får i enskilda fall förenas med villkor som är påkallade med hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt. Detsamma gäller när rättslig hjälp, utan samband med ett ärende, lämnas en annan stat i form av uppgifter och bevisning för att användas vid utredning av brott eller i ett rättsligt förfarande med anledning av brott.

Villkor som avses i första stycket får inte ställas upp om de strider mot en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

10 §⁵ Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i 1 kap. 8 a § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, 2 kap. 9 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet, 7 kap. 13 a § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, 8 kap. 2 a § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, 4 kap. 5 § lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar, 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om investeringsfonder och 1 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

I de lagar som anges i första stycket finns även bestämmelser om meddelandeförbud och ansvarsbestämmelser för den som bryter mot ett sådant förbud.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

På regeringens vägnar

THOMAS BODSTRÖM

Ulf Wallentheim
(Justitiedepartementet)